

Suomen kielitieteen historian suuret linjat

Vuoden 1993 puolivälistä on ollut meneillään kolmivuotinen yhteispohjoismainen NOS-H (Nordiska samarbetsnämnden för humanistisk forskning) hanke "The History of Linguistics in the Nordic countries". Aloitteentekijä on Even Hovdhaugen (Oslo). Tarkoituksena on tuottaa aiheesta noin 500 sivun mittainen englanninkielinen yleisesitys, ajalliselta kattavuudeltaan keskiajalta vuoteen 1995 saakka. Muut kirjoittajat ovat Carol Henriksen (Roskilde), Bengt Sigurd (Lund) ja näiden rivien tuottaja. Hanke on nyt loppusuoralla. Olemme mm. pyrkineet:

- keskittymään kielikohtaisen ja yleisen lingvistiikan kehitykseen (filologia jää vähemmälle huomiolle),
- suhteuttamaan lingvistiikan kehityksen yleisiin ja kansallisiin historiallisiin tapahtumiin, aatetaustoihin, sosiaalisiin oloihin ja tarpeisiin sekä eräisiin pitkän aikavälin trendeihin,
- välttämään henkilöiden ja teosten luettelemisen ja poimimaan kansallisesti ja kansainvälisesti omaleimaiset, keskeiset tulokset, henkilöt jne.,
- selvittämään, mitkä tekijät ovat aiheuttaneet sen, että lingvistiikan kehitys on eri Pohjoismaissa ollut ajoittain perin erilaista,
- selvittämään, miksi ja miten eräät (lingvistisesti ja joskus poliittisestikin) poikkeuksellisen vaikutusvaltaiset yksilöt tulevat luoneiksi pitkäkestoisia perinteitä,
- selvittämään, mikä on ollut eri Pohjoismaiden kansainvälinen vaikuttavuus lingvistiikassa ja mistä mahdolliset erot johtuvat.

Lingvistiikan käsite on eri aikoina tietenkin ollut erisisältöinen. Keskiajalla se oli (erityisesti Tanskassa) modistista kielifilosofiaa, kaudella 1500-1850 kielenohjailun ja -opetuksen periaatteiden voidaan katsoa kuuluvan keskeisinä siihen. 1800-luvulla historiallis-vertaileva kielitiede loi modernin kielitieteen perustan ja tällä vuosisadalla lingvistiikka alkaa hiljalleen vakiintua nykyisenkaltaiseksi.

Kielitieteen historiografiaa on Suomen osalta harrastettu enemmän kuin muiden Pohjoismaiden. Merkittävä perustyötä ovat tehneet mm. Heikel (1894), Erkki Itkonen (1961), Aalto (1971, 1980, 1987), Vihonen (1978), Korhonen (1986) ja Stipa (1990). Näiden tutkijoiden ansiosta voi sanoa, että Suomen kielitieteen historian pääpiirteet jo tunnetaan aina tämän vuosisadan alkuun asti.

Esitelmässäni pohdin lyhyesti seuraavantapaisia kysymyksiä:

Miten Suomen historian keskeiset tapahtumat ovat heijastuneet lingvistiikan harjoittamiseen?

Miten lingvistiikan harrastus on (eri kielten ja yleisteorian osalta) kasvanut kvantitatiivisesti?

Mitä pitkäkestoisia paradigmoja on syntynyt?

Mitä lingvistisesti erityisen merkittäviä yksittäisiä tapahtumia voidaan osoittaa?

Mikä on Suomen lingvistiikan merkittävin anti kansainväliselle kielentutkimukselle?

Kirjallisuutta

Aalto, Pentti 1971. *Oriental Studies in Finland 1828-1918. The History of Learning and Science in Finland 1828-1918*. 10b. Helsinki. Societas Scientiarum Fennica.

-- 1980. *Classical Studies. The History of Learning and Science in Finland 1828-1918*. 10a. Helsinki. Societas Scientiarum Fennica.

-- 1987. *Modern Language Studies in Finland 1828-1918. The History of Learning and Science in Finland 1828-1918*. 10c. Helsinki. Societas Scientiarum Fennica.

Heikel, I. A. 1894. *Filologins studium vid Åbo Universitet. Åbo Universitets lärdomshistoria 5. Filologin. Skrifter utgifna af Svenska litteratursällskapet i Finland XXVI*. Helsingfors. Tidnings- & tryckeri-aktiebolagets tryckeri.

Itkonen, Erkki 1961. *Suomalais-ugrilaisen kielen- ja historian tutkimuksen alalta. Tietolipas 20*. Helsinki. SKS.

Korhonen, Mikko 1986. *Finno-Ugrian Language Studies in Finland 1828-1918. The History of Learning and Science in Finland 11*. Helsinki. Societas Scientiarum Fennica.

Stipa, Guenter Johannes 1990. *Finnisch-ugrische Sprachforschung von der Renaissance bis zum Neopositivismus. Suomalais-ugrilaisen seuran toimituksia 206*. Helsinki.

Vihonen, Sakari 1978. *Suomen kielen oppikirja 1600-luvulla. Kieliopillinen ajattelu 1600-luvun suomen kielen oppikirjoissa. Studia Philologia Jyväskyläensia 11*. Järvenpää.

Anneli Kauppi
Helsingin yli

Puhekuvio

Jäljittelyn m
näkemystä.
he ovat tä
generoinnin
Viime aikoin
on laajennet
(deferred im
myös kieltä.

Uusia r
ovat kiinnittä
1983). On m
epämääräisraj
on suurempi
ilmeistä, että
luovuuden va

Tässä
seurantaesime
omaksumises
suomalaislap
eräiden m
kansainvälise

Tavoitte
erilaisiin lau
tavoin. On
eroja. Siitä
kattavaa opp

Esitykse
konstruktivisi
nostetaan my
rakenteiden

Kielen oppimine